

Välisministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

*Audit on korraldatud riigi majandusaasta
koondaruandele hinnangu andmiseks*

Sisukord

Välisministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus	3
Raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas õige	3
Raamatupidamise korraldus on heal tasemel	3
Tehingud on seaduslikud ja eraldatud raha on kasutatud sihipäraselt	3
Varade kasutamine on otstarbekohane ja nende säilimine on tagatud	3
Riigikontrolli soovitude rakendamine	5
Vaheauditi käigus tehtud soovitusi on asutud rakendama	5
Eelmisel aastal väljatoodud puudused on likvideeritud	5
Riigikontrolli soovitus ja välisministri vastus	6
Ülevaade Välisministeeriumist	7
Auditi iseloomustus	8
Auditi eesmärk	8
Hinnangu andmise kriteeriumid	8
Riigikontrolli varasemad auditid Välisministeeriumis	11

Välisministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

Aruande õigsus

Raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas õige

1. Riigikontrolli hinnangul kajastab Välisministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruanne, mis näitab ministeeriumi 2009. aasta, tulemiks –589,6 miljonit krooni ja varade mahuks 31.12.2009. aasta seisuga 1,33 miljardit krooni, olulises osas õigesti ja õiglaselt ministeeriumi finantsseisundit ning lõppenud aruandeperioodi majandustulemust ja rahavoogusid.

Raamatupidamise korraldus on heal tasemel

2. Riigikontroll leiab, et raamatupidamine on Välisministeeriumis hästi korraldatud. Raamatupidamist reguleerivad korrad on olemas ja ajakohased ning nende täitmist järgitakse. Välisministeeriumi pearaamatupidaja on piisavalt koordineerinud raamatupidamist kogu ministeeriumi valitsemisalas.

Tehingute seaduslikkus

Tehingud on seaduslikud ja eraldatud raha on kasutatud sihipäraselt

3. Auditeeritud olulisemad majandustehingud on sooritatud kooskõlas riigieelarve seaduse ning 2009. aasta riigieelarve, 2009. aasta lisaeelarve, 2009. aasta teise lisaeelarve ja 2009. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadusega.

4. Välisministeeriumi valitsemisala 2009. aasta eelarvekulud on 627,5 miljonit krooni. Riigikontroll auditeeris, kas Välisministeeriumi töökorraldus ning sisekontrollisüsteem loovad piisava aluse investeeringuteks ja tööjõukuludeks eraldatud raha sihipäraseks kasutamiseks. Samuti kontrollis Riigikontroll, kas see süsteem toimib.

5. Riigikontrolli hinnangul on Välisministeeriumi sisekontrollisüsteem heal tasemel ning eelarves eraldatud raha on kasutatud sihipäraselt, kulutused on tehtud lubatud allikatest.

6. Välisministeeriumi valitsemisala 2009. aasta põhivarainvesteeringud on 18,6 miljonit krooni ning investeeringud on auditeeritud ulatuses tehtud sihipäraselt.

7. Välisministeeriumi valitsemisala 2009. aasta tööjõukulud on 182 miljonit krooni ning tööjõukulud on auditeeritud ulatuses tehtud sihipäraselt.

Varade kasutamine on otstarbekohane ja nende säilimine on tagatud

8. Riigikontroll osales vaatlejana Välisministeeriumi peamaja varade inventuuris ning tutvus auditi käigus inventuuri reguleerivate kordadega ja 2009. aasta lõpus korraldatud inventuuri dokumentatsiooniga. Tehtud toimingute põhjal leiab Riigikontroll, et varade inventeerimine on üldjuhul korraldatud Välisministeeriumis viisil, mis tagab varade säilimise.

9. Riigikontrolli hinnangul on probleemiks asjaolu, et inventuuri käigus ei küsita pankadelt saldokinnitusi. Välisministeeriumi praktika kohaselt ei

küsita pankadelt saldokinnitusi, kuna need on tasulised ja paljud välispangad ei vasta küsimisele.

10. Välisministeeriumi bilansis on 31.12.2009. aasta seisuga kajastatud raha arveldusarvetel summas 21,8 miljonit krooni, mis moodustab olulise osa (33%) Välisministeeriumi käibevarast. Riigikontrolli hinnangul on riskide maandamiseks saldokinnituste küsimine vajalik, sest tekkida võib kahju on suurem kui pankade teenustasud saldokinnituse väljastamisel.

11. Riigikontroll auditeeris materiaalsete ja immateriaalsete varade soetamist, kasutamist ja võõrandamist. Varade arvestus on Riigikontrolli hinnangul ministeeriumis heal tasemel, auditeeritud ulatuses on varade soetamisel järgitud riigihangete seadust ning ministeerium on oma varadega ümber käinud heaperemehelikult.

12. Riigikontrolli soovitus välisministrile: Küsida inventeerimisel saldokinnitusi kolmandalt osapoolelt.

Välisministri vastus: 2010. aasta välisesinduste raha- ja pangakontode saldode inventuuri läbiviimise nõudeid täpsustatakse ning kohustatakse välisesindusti, kellel on asukohamaa krediidasutustes pangakontod, küsima pankadest saldokinnitused.

Riigikontrolli soovitude rakendamine

Vaheauditi käigus tehtud soovitusi on asutud rakendama

13. 19.2.2010. aasta märgukirjas tõi Riigikontroll välja vaheauditi käigus tehtud tähelepanekud varade inventuuri läbiviimise ja sularaha käitlemise kohta välisesindustes. Välisministeerium on Riigikontrolli tähelepanekutega arvestanud ning asunud puudusi likvideerima. Jätkuvalt tuleb rakendada meetmeid, et vähendada sularahatehingute osakaalu välisesindustes.

Välisministri kommentaar: Jätkub töö vaheauditi käigus tehtud tähelepanekutega. Sularahatehingute osakaalu vähendava meetmena on päevakorras kaardimaksete kasutuselevõtmine täiendava maksevõimalusena riigilõivude ja konsulaartoimingute eest tasumiseks konsulaarüksustes. Selleks on haldusküsimuste asekancleri juhtimisel moodustatud töögrupp.

Eelmisel aastal väljatoodud puudused on likvideeritud

14. 2008. aasta raamatupidamise aastaaruande auditeerimisel juhtis Riigikontroll Välisministeeriumi tähelepanu asutuse sisekontrollisüsteemi vajakajäämistele. Mitmel esindusel puudus raamatupidamise sise-eeskiri ja raamatupidaja ametijuhend. Riigikontroll juhtis tähelepanu asjaolule, et olukorras, kus oluline osa asutuse majandustegevusest leiab aset väljaspool peamaja (esindustes) ning toimub ametnike pidev rotatsioon, on toimiva kontrollikeskkonna tagamiseks äärmiselt vajalik asjakohaste sisemiste õigusaktide olemasolu. Välisministeerium arvestas Riigikontrolli tähelepanekutega ning nimetatud puudused on likvideeritud.

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu
Finantsauditi osakonna peakontrolör

Riigikontrolli soovitus ja välisministri vastus

Riigikontroll andis auditiaruandes Välisministeeriumile soovituse. Välisminister saatis 20. juulil 2010 oma vastuse Riigikontrolli aruande eelnõule.

Üldised kommentaarid auditiaruande kohta

Oleme tutvunud Teie poolt saadetud kontrolliaruande eelnõuga välisministeeriumi 2009. majandusaasta auditi tulemuste kohta ja täname Teid üksikutele puudustele tähelepanu juhtimise eest. Täname Teid põhjaliku töö ja tähelepanekute eest.

Riigikontrolli soovitus	Välisministri vastus
Pangakontode inventeerimine 12. Küsida inventeerimisel saldokinnitusi kolmandalt osapoolelt. (p-d 9–10)	2010. aasta välisesinduste raha- ja pangakontode saldode inventuuri läbiviimise nõudeid täpsustatakse ning kohustatakse välisesindusi, kellel on asukohamaa krediitiasutustes pangakontod, küsima pankadest saldokinnitused.

Ülevaade Välisministeeriumist

Välisministeeriumi valitsemisalas on teha ettepanekuid riigi välispoliitika kavandamiseks, lahendada välislepingute ja välismajandusega seotud küsimusi, tagada Eesti seisukohtade kaitsmine Euroopa Liidu Nõukogu alaliste esindajate komitees, korraldada Eesti Vabariigi esindamine ÜRO Rahvusvahelises Kohtus, Alalises Rahvusvahelises Vahekohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus, Euroopa Kohtus ja esimese astme kohtus ning teistes vaidluste lahendamise rahvusvahelistes institutsioonides, korraldada Eesti Vabariigi suhtlemist välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, korraldada sise- ja välisprotokolli riiklike tähtpäevade tähistamisel ning riiklikult olulistel välisvisiitidel ja kõrgete külaliste vastuvõtmisel, kaitsta Eesti riigi ja kodanike huve välisriikides, korraldada rahvusvahelist arengu- ja humanitaarabi andmist, tutvustada Eestit ning koostada asjaomaste õigusaktide eelnõusid.

Välisministeeriumi koosseisus on struktuuriüksustena 42 välisesindust.

31.12.2009. aasta seisuga teostas Välisministeerium asutajaõigusi sihtasutuses Eesti Välispoliitika Instituut.

2.11.2009. aastal muudeti Välisministeeriumi põhimäärust ning ministri kantselei kui struktuuriüksus likvideeriti, pressi- ja infoosakond nimetati ümber avaliku diplomaatia osakonnaks ja täpsustati teiste osakondade ülesandeid.

Ministeeriumi finantsseisundi ja majandustegevuse tulemuste kajastamise eest vastutavad aruandeperioodil minister Urmas Paet ja kantsler Marten Kokk, kes oma allkirjaga on kinnitanud 2009. aasta majandusaasta aruande õigsust. Igapäevast ministeeriumi ja tema valitsemisala raamatupidamise korraldamist koordineeris Välisministeeriumi haldusküsimuste asekancler Peep Jahilo ja teostas rahandusosakonna peadirektor Malle Soidla.

Välisministeeriumi 2009. aasta eelarve eelarvekulud olid 627,5 miljonit krooni, mis on võrreldes 2008. aastaga vähenenud 31%. 31.12.2009. aasta seisuga oli Välisministeeriumi bilansi varade maht 1,33 miljardit krooni. Võrreldes 2008. aastaga vähenes bilansimaht 3%. Keskmine töötajate arv oli 644, mis on võrreldes 2008. aastaga vähenenud 4%, kuid 2009. aasta lõpus oli vaid 604 töötajat ning tööjõu voolavus oli kokku 9%.

Tabel 1. Ministeeriumi valitsemisala olulisemad näitajad

	2006	2007	2008	2009
Asutuste arv ministeeriumi valitsemisalas	1	1	1	1
Keskmine töötajate arv	641	662	669	644
Eelarvemaht (mln kr)	647	920	913	627
Varade maht (mln kr)	925	1234	1378	1331

Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike süsteem & Välisministeerium

Auditi iseloomustus

Auditi eesmärk

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse järgi kohustus anda hinnang riigi majandusaasta koondaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele. Selle kohustuse täitmiseks korraldab Riigikontroll auditeid riigiraamatupidamiskohustuslaste raamatupidamise õigsuse ja majandustehingute seaduslikkuse kontrollimiseks. Selle auditi eesmärgiks oli hinnata, kas Välisministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruanne, sh eelarve täitmise aruanne, on õige ning 2009. aasta jooksul tehtud tehingud seaduslikud.

Hinnangu andmise kriteeriumid

Raamatupidamise aastaaruande kohta arvamuse avaldamisel tugines Riigikontroll järgmistele kriteeriumidele:

- varad ja kohustused eksisteerivad 31.12.2009. aasta seisuga;
- varad ja kohustused kuuluvad 31.12.2009. aasta seisuga Välisministeeriumile;
- tehingud või sündmused toimusid 2009. aastal;
- kõik varad, kohustused, tehingud ja sündmused on kajastatud ning näitajad avalikustatud;
- varad ja kohustused on kajastatud õiges bilansilises väärtuses;
- tehingud või sündmused on kajastatud õiges summas ja tulud või kulud on kantud õigesse perioodi;
- näitajad on avalikustatud, klassifitseeritud ja kirjeldatud kooskõlas raamatupidamise hea tavaga;
- tegevusaruandes toodud numbriline info, mis tuleneb raamatupidamise aastaaruandest, on kajastatud õigetes summades.

Tehingute seaduslikkuse kohta arvamuse avaldamisel hindas Riigikontroll kooskõla järgmistele olulisematele õigusaktidega:

- 2009. aasta riigieelarve seadus, §-d 1–2, 5–8;
- 2009. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadus, § 1;
- avaliku teenistuse seadus, §-d 9–10, 12, 19–22, 24, 37–46, 57, 79–81, 107–108, 111–134;
- välissuhtlemisseadus, §-d 8–9;
- riigilõivuseadus, §-d 232, 264–280;
- kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadus, §-d 2–3;
- puhkuseseadus, §-d 2–5, 8–9, 23–25;
- rahandusministri 2.1.2006. aasta määrus nr 1 „Riigieelarve kassalise teenindamise eeskiri”;
- riigi 2009. aasta lisaeelarve ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus § 1;
- riigi 2009. aasta teine lisaeelarve seadus § 1;

- riigieelarve seadus, §-d 8, 23–31;
- riigihangete seadus, §-d 3–7, 10, 14–15, 19–24, 37, 69–71;
- riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus, § 10;
- riigivaraseadus, §-d 2, 7, 10, 13–34;
- sotsiaalmaksuseadus, §-d 2–4, 7–9;
- tulumaksuseadus, §-d 40–43, 48–52, 54;
- töölepingu seadus, §-d 1, 4–5, 9–10, 12, 15, 21, 29–30, 34, 44–45, 54–65, 67–71, 79–89, 91–102;
- töötuskindlustuse seadus, §-d 4, 40–42;
- Vabariigi Valitsuse 1.8.1995. aasta määrus nr 283 „Riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise korra kinnitamine”;
- Vabariigi Valitsuse 1.8.1995. aasta määrus nr 285 „Riigivara kasutusse andmise korra kinnitamine”;
- Vabariigi Valitsuse 1.8.1995. aasta määrus nr 286 „Riigivara võõrandamise korra kinnitamine”;
- Vabariigi Valitsuse 11.6.2009. aasta määrus nr 91 „Keskmise töötasu maksmise tingimused ja kord”;
- Vabariigi Valitsuse 23.9.2001. aasta määrus nr 278 „Puhkusetasu arvutamise kord”;
- Vabariigi Valitsuse 30.12.2008. aasta määrus nr 182 „Riigiteenistujate töötasustamine”;
- Vabariigi Valitsuse 22.04.2003. aasta määrus nr 124 „Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord”;
- välisministri 5.5.2003. aasta määrus nr 6 „Arengukoostööprojekti ja arengukoostööprojekti aruande vormid”.

Loetelus on esitatud ka auditeeritaval perioodil kehtinud, kuid auditiaruande allkirjastamise hetkeks kehtivuse kaotanud õigusaktid.

Auditi ulatus ja käsitusviis

Ministeeriumi 2009. aasta majandusaasta aruande õigsusele hinnangu andmise käigus hindas Riigikontroll raamatupidamise aastaaruande vastavust Eesti raamatupidamise heale tavale, raamatupidamise seadusele ning rahandusministri asjakohastele määrustele.

Hinnangu andmisel tehingute seaduslikkusele hindas Riigikontroll, kas kontrollitud tehingud on sooritatud, lähtudes riigieelarve seadusest, 2009. aasta riigieelarve, 2009. aasta lisaeelarve, 2009. aasta teise lisaeelarve ja 2009. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadusest. Lisaks kontrolliti olulisemate tehingute puhul riigihangete seaduse ja riigivaraseaduse nõuetest kinnipidamist.

Välisesinduste 2009. aasta raamatupidamise õigsuse ja tehingute seaduslikkuse osas tugines Riigikontroll Välisministeeriumi siseaudiitorite tööle. Ministeeriumi siseauditi eest vastutav ametnik andis ministeeriumi valitsemisala majandusaasta aruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kohta märkusteta arvamuse.

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI (Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon) auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit kavandatakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi.

Auditi käigus kontrollisid audiitorid valikuliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi.

Riigikontroll leiab, et audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja majandustehingute seaduslikkuse kohta.

Auditi lõpetamise aeg:

Audititoimingud lõpetati 2010. aasta mais.

Auditi meeskond:

Auditis osalesid finantsauditi osakonna vanemaudiitorid Eeli Lääne ja Alina Undrits ning auditijuht Jüri Kurss.

Kontaktandmed

Auditi kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest
tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Auditiaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Auditiaruande number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on 2-1.8/10/60019/6.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
Faks +372 661 6012
riigikontroll@riigikontroll.ee

Riigikontrolli varasemad auditid Välisministeeriumis

9.7.2009 – Välisministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse audit riigi koondaruandele hinnangu andmiseks

15.6.2007 – Välisministeeriumi 2006. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse audit riigi koondaruandele hinnangu andmiseks

16.6.2006 – Välisministeeriumi 2005. aasta raamatupidamise aastaaruande ja tehingute seaduslikkuse auditeerimine riigi 2005. aasta majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks

Kõik aruanded on kättesaadavad Riigikontrolli koduleheküljelt www.riigikontroll.ee